

Forum Edita

BARCELONA

IV Trobada anual del llibre i l'edició

«Reptes, talent i globalització
al món del llibre»

CRÒNICA

Universitat Pompeu Fabra.
Barcelona School of Management.
3, 4 i 5 de juliol de 2019
www.forumedita.com

Dimecres, 3 de juliol de 2019

DISCURS D'OBERTURA (transcripció multilingüe)

Patrici Tixis

Autoritats, companys editors, llibreters, escriptors, distribuïdors, amics...

Moltes gràcies pel vostre suport i per acompanyar-nos en aquesta nova edició del Forum Edita Barcelona.

La veritat és que estem molt contents de l'extraordinària acollida que ha tingut el Forum Edita des que vam començar ara fa quatre anys.

La nostra voluntat com a Gremi d'Editors de Catalunya és oferir als professionals que estem al voltant del món del llibre, i molt especialment a aquells que ens dediquem a l'ofici d'editar, una plataforma de debat i reflexió oberta a tots.

No hem volgut escatimar esforços per complir amb una cosa que és part de la nostra missió com a Gremi d'Editors: proporcionar eines que ens facin reflexionar, que ens permetin experimentar i, en definitiva, que ens inspirin en el nostre dia a dia.

D'aquí la col·laboració que hem establert d'una banda amb la Universitat Pompeu Fabra a través del seu prestigiós Màster en Edició que dirigeix el seu fundador Javier Aparicio, codirector també del Forum, i de l'altra amb el periodista i escriptor Sergio Vila-Sanjuán, un dels impulsors de la declaració de Barcelona com a Ciutat de la Literatura de la UNESCO, gran coneixedor del món del llibre i també codirector del Forum.

Muchas gracias a todos por acompañarnos y, en especial, a Carlo Feltrinelli que pronunciará la conferencia inaugural dentro de unos minutos. Es un lujo para todos nosotros tenerte aquí y que compartas con nosotros tu visión del futuro de la edición desde la perspectiva de un gran grupo editorial europeo que ha sido, y sigue siendo, un gran referente para todos.

Thank you very much to all the pannelists who have come from abroad. Thank you for being here and for sharing with all of us your thoughts and your good and bad experiences. They will be very useful.

Este año vamos a dedicar las sesiones del Forum a hablar sobre "Retos, talento y globalización en el mundo del libro".

Las tecnologías nos cambiaron todos los paradigmas hace unos años y nos sumergieron en un mundo nuevo y desconocido que, afortunadamente, va cambiando cada día.

Les voy a contar una pequeña anécdota personal que me sucedió hace unos días hablando con un viejo amigo profesor, gran lector y tremendamente crítico con el

efecto de las nuevas tecnologías en la vida de las personas. Me hablaba del daño que le están haciendo a la educación, a la lectura y al espíritu crítico de los ciudadanos.

Le dije que no estaba seguro de que esta pérdida de espíritu crítico o que estas carencias de nuestro sistema educativo fueran culpa de las nuevas tecnologías.

Quise mencionarle a mi amigo una escena de una de las películas más famosas de los Monty Python, *La Vida de Brian*.

Recordaba la escena pero no el diálogo exacto. Así que me conecté a Google desde mi teléfono inteligente y vimos el fragmento que estaba disponible en Youtube.

El Frente Popular de Judea está celebrando una asamblea para organizar la resistencia contra la dominación de los romanos.

El líder del grupo está arengando a sus seguidores y realiza una dura crítica contra los romanos por haber desangrado a su pueblo.

Y se pregunta en voz alta:

“Los romanos han desangrado a nuestro pueblo de manera permanente, pero, ellos qué nos han dado?”

Se hace un silencio sepulcral en la asamblea y se ve una mano que se levanta en el fondo y una voz que, tímidamente, dice:

“el acueducto”.

“Bueno, sí, sí, eso sí nos lo han dado...”, admite el líder... *“pero algo más!!”*

Se oye otra vocecita que dice *“...Y el alcantarillado”*

“¿Te acuerdas como olían las calles antes de que tuviéramos alcantarillas?”, cuchichean dos asistentes a la asamblea.

“Bien, de acuerdo”, replica el líder.

“El acueducto y las alcantarillas, pero ¿qué más nos han dado los romanos?”, vuelve a preguntar en voz alta...

“Las carreteras”, dice otro.

“Sí claro, le contesta el líder, desde luego, esto ya lo sabemos, las carreteras... pero esto no cuenta...”

“Vamos a ver. Pero, a parte del acueducto, el alcantarillado y las carreteras... ¿qué más nos han dado los romanos?”, replica serio el conductor de la asamblea.

Entonces la asamblea se desborda...

“El sistema de irrigación, la sanidad, la enseñanza..., sí, sí, la enseñanza... .. y el vino, oh sí... el vino!, eso sí lo vamos a echar de menos si expulsamos a los romanos...”

... y los baños públicos... y ahora se puede salir de noche sin peligro por las calles...”

Nos reímos mucho. Mi amigo acabó reconociéndome que la tecnología también le había servido para hacerle la vida más cómoda en muchos aspectos... y yo le expliqué que hoy se lee más que antes y que la irrupción de los teléfonos inteligentes nos ha cambiado la vida en muchos sentidos.

La tecnología es un gran aliado para los editores. Nos permite ser más eficientes, conocer mejor los gustos de nuestros lectores para anticiparnos a lo que quieren leer. Nos proporciona un acceso rápido a los escritores, nos aporta velocidad en la toma de decisiones, diversidad en nuestro ecosistema, transversalidad en los contenidos, mayor capacidad de innovación... Y dos cosas más que creo que son importantes: nos ha obligado a movernos de nuestra zona de confort y nos ha permitido descubrir una infinidad de oportunidades que estaban allí, como el dinosaurio del cuento de Monterroso.

Hoy, gracias a las nuevas tecnologías, cualquier profesional de la edición, autónomo, pequeño, mediano o gran empresario, desde cualquier rincón del mundo puede soñar que lo imposible llegue a convertirse en una realidad.

Dejemos de lado el humor de los Monty Python y saltemos por un momento al genial Pablo Picasso quien a propósito de los ordenadores decía:

“¿Las computadoras? Las computadoras no creo que sirvan de mucho. Sólo son capaces de darnos respuestas”.

Los que estais siguiendo el Forum Edita desde el primer año os habréis dado cuenta que, en realidad, lo que buscamos en cada edición no son respuestas sino dar con las preguntas adecuadas para adivinar lo que viene.

Estamos aquí porque queremos aprender y comprender. Queremos relacionar el conocimiento y las experiencias y compartirlas con otros colegas del resto del mundo, porque nuestras preocupaciones son universales.

Aprender y comprender. Casi nada... Y casi todo... Es la esencia misma de la filosofía.

Aprender y comprender el mundo y al ser humano para contribuir con nuestro humilde y apasionante oficio de trabajadores del libro a mejorar la vida de las personas.

Como nos han recordado en otras ediciones del Forum destacados colegas, estamos aquí para saber cómo vender más libros.

Me gustaría citar una reflexión de Luigi Spagnolo que estuvo el año pasado entre nosotros y al que le mandamos un fuerte y cálido abrazo desde aquí. Decía Luigi:

“Los grandes editores mundiales son respetados no sólo porque han publicado buenos libros sino porque los han vendido. Todos necesitamos libros que vendan: los editores, los librerías, los distribuidores, los impresores pero, sobre todo, los autores”.

A propósito de las preguntas, ayer, en esta misma sala y a esta misma hora, se celebró la clausura de la edición de este año, la número 24, del Máster en Edición de la UPF con una interesante conversación entre dos editores: Elena Ramírez, directora editorial de Seix Barral y directora de ficción internacional del Grupo Planeta, y Cristóbal Pera, director editorial de Vintage Español de Knopf Doubleday Publishing Group de Penguin Random House, moderados por el periodista Carles Geli.

A raíz de una pregunta de Carles sobre cuánto pesaban en la decisión de los editores los datos fríos y analíticos de los informes de las consultoras sobre preferencias de los lectores, Elena recordó una frase que siempre repetía José Manuel Lara Bosch a sus editores:

“No me contéis lo que les está gustando ahora a los lectores. Deberíais ser capaces de encontrar lo que todavía no saben que les va a gustar”.

“Una buena pregunta es una semilla que debe sembrarse para que se produzcan más semillas, con la esperanza de reverdecer el paisaje de las ideas”, decía el poeta norteamericano John Ciardi.

Por eso creo que lo importante es que acertemos con las preguntas.

Este año vamos a intentar responder algunas como éstas:

- ¿Cuánto tiempo dedicaremos a la lectura en un mundo donde cada vez hay más tiempo para el ocio, mayor oferta de entretenimiento cultural y donde la pantalla del teléfono inteligente (me niego a llamarle *Smartphone*) es más imprescindible cada vez?
 - ¿Qué cambios veremos en las librerías para que sigan siendo el poderoso dinamizador cultural de ciudades y pueblos y el gran prescriptor de libros?
 - ¿Cómo afectará la Inteligencia Artificial a nuestro trabajo de editores?
¿Habrán que publicar también libros para que los lean los robots?
 - ¿Va a ser muy importante el tamaño de las empresas editoriales para sobrevivir en el nuevo universo de las industrias culturales?
 - ¿Cómo defenderemos la propiedad intelectual de la pinza que ejercen sobre nosotros el temible cuarteto GAFA (acrónimo de *Google, Amazon, Facebook* y *Apple*) y sus grandes aliados, la izquierda más radical, defensora del acceso libre, gratuito y universal de los contenidos?
 - ¿Dónde encontraremos el nuevo talento que conecte con las nuevas generaciones de lectores?
 - ¿Cómo van a ser las bibliotecas de libros digitales?
 - ¿Seremos capaces de hacer comprender al mundo y a nuestras autoridades el valor pedagógico de la lectura y su importancia para el desarrollo intelectual?
 - ¿Qué papel deben jugar los grandes acontecimientos internacionales del mundo del libro y de la cultura para mantener la fortaleza del sector?
-

- ¿Es Barcelona la mejor ciudad para seguir siendo la capital literaria de un territorio de habla hispana con casi 600 millones de personas?

Quiero expresar finalmente un agradecimiento muy sincero a todos los que han hecho posible un año más el Forum Edita:

A los compañeros de la Junta Directiva del Gremi d'Editors de Catalunya, de la Associació d'Editors en Llengua Catalana –EDITORS.CAT– y de la Federación de Gremios de Editores de España, que han contribuido con sus propuestas a que esta edición sea un éxito.

Y a nuestros colaboradores: el Ayuntamiento de Barcelona, la Generalitat de Catalunya, el Gobierno de España, CEDRO y a todos los medios de comunicación. En especial a la Agencia EFE, socio en esta iniciativa y que proyecta nuestros debates a America Latina. Y también al movimiento Crea Cultura del grupo Atresmedia que se preocupa fundamentalmente de poner en valor la creación intelectual y que nos ha dado apoyo desde nuestros inicios. Y también al equipo de gestión del Gremi d'Editors de Catalunya i de la Pompeu Fabra.

Però no vull acabar la meva intervenció sense recordar el paper que la ciutat de Barcelona ha jugat en el món editorial al llarg dels segles i que s'ha vist recompensat en la darrera legislatura en un compromís de tots els grups polítics de l'Ajuntament amb el món editorial, iniciativa impulsada en el seu moment per Jaume Collboni des de la tinença d'alcaldia.

Però com bé deia recentment el nostre estimat Jordi Herralde, *“els editors som una secta tossuda i irreductible”*.

I ara que està començant la nova legislatura municipal deixeu-me reivindicar la gran biblioteca que una ciutat literària com Barcelona necessitaria per completar l'extraordinària xarxa de biblioteques públiques que tenim. Un espai que ens projecti cap al futur, que pugui reunir el cabal de coneixement que hem acumulat al llarg dels segles, que simbolitzi l'orgull que sent aquesta ciutat pel món del llibre i que serveixi de gran laboratori d'idees per al futur d'un sector que ha de seguir sent el referent en creativitat i innovació com a gran capital literària del món hispanoamericà.

Ens consta que ja s'hi està treballant. Fa uns mesos en Joan Subirats, aleshores comissionat de Cultura de l'Ajuntament i ara cridat a altes responsabilitats en el nou consistori barceloní, i Olvido García Valdés, Directora General del Libro y Fomento de la Lectura del Ministerio de Cultura y Deporte, van començar a endreçar papers per fer-ho possible. Tots dos ens acompanyen avui i ens dirigiran unes paraules.

A veure si tenim sort...

Benvinguts a tots i gràcies una vegada més per ajudar-nos a formular les preguntes que necessitem per entendre aquest galimaties que és el món en què ens ha tocat viure. ●

REPTES, TALENT I GLOBALITZACIÓ

Patrici Tixis

“La tecnologia és un gran aliat”

La quarta edició del Forum Edita ha aconseguit consolidar una trobada internacional que, al 2019, ha comptat amb més de cinc-cents participants. L'obertura oficial ha anat a càrrec de Patrici Tixis Padrosa, president del Gremi d'Editors de Catalunya i codirector del Forum al costat del catedràtic Javier Aparicio Maydeu i del periodista Sergio Vila-Sanjuán.

“És part de la nostra missió proporcionar les eines que ens inspirin en el nostre dia a dia”, ha afirmat Tixis, qui ha recordat que les noves tecnologies han canviat el paradigma de l'edició, i que això ha de veure's i interpretar-se com un repte permanent per al sector. De fet, el president del Gremi d'Editors de Catalunya no considera que la pèrdua de l'esperit crític de la societat sigui responsabilitat de les noves formes de relacionar-se amb el llibre i, irònicament, ha recordat l'escena de la pel·lícula *La vida de Brian* en la qual els rebels contra l'Imperi Romà, després de moltes discussions, acaben reconeixent com la innovació que aquests han desenvolupat (des de l'aqüeducte al clavegueram) els han millorat la seva qualitat de vida.

Patrici Tixis sosté que actualment es llegeix més que abans. “La tecnologia és un gran aliat, ens permet ser més eficients i oferir transversalitat en els continguts. Ens ha obligat a moure'ns de la nostra zona de confort. Avui qualsevol editor pot pensar en com fer possible l'impossible”, ha dit en un Forum que, segons les seves pròpies paraules, no cerca respostes sinó encertar amb les preguntes adequades.

Aquesta cerca per aprendre i comprendre, per després compartir-ho amb el sector, és el que ha anat dibuixant un programa de tres dies en què s'ha debatut, entre moltes altres qüestions, sobre l'impacte de la intel·ligència artificial, l'ús de les pantalles en l'hàbit lector, la importància de la defensa del dret d'autor o preguntar-se sobre la capitalitat editorial de Barcelona. ●

OBERTURA OFICIAL

Jaume Casals

“No podem oblidar que la Universitat és un lloc inspirador”

Jaume Casals, rector de la Universitat Pompeu Fabra, ha donat la benvinguda a tots els assistents a la Barcelona School of Management, recomanant un llibre d'Ortega y Gasset publicat en 1930 sota el títol *Misión de la Universidad*.

“La ciència corre tant com vol i com pot. Però no podem triar a quin ritme es desenvolupa la vida. Amb el llibre passa una cosa semblant”, ha afirmat el rector qui, a més, sosté que moltes facultats “no estan afrontant seriosament la qüestió de la cultura”.

“Ens hem entusiasmat amb els grans resultats que hem obtingut. Però no podem oblidar que la Universitat és un lloc inspirador per a compartir una idea determinada de cultura”, ha afegit Jaume Casals en la seva benvinguda a la quarta edició del Forum Edita. ●

Olvido García Valdés

“Les llibreries i les biblioteques són llocs emblemàtics que protegeixen la lectura”

Olvido García Valdés, Directora General del Libro y Fomento de la Lectura, ha volgut, en l'obertura oficial, recordar al recentment desaparegut Julián Rodríguez, escriptor i editor de Perifèrica a més de celebrar el mig segle de vida d'editorials com Anagrama i Tusquets.

“Les llibreries i les biblioteques són llocs emblemàtics que protegeixen i fomenten la lectura”, ha dit García Valdés, qui ha explicat que l'àmbit del llibre manté la seva posició, aportant el 33'7% del PIB de les activitats culturals. A més de felicitar-se per la bona salut dels grans grups, defensa també la labor dels segells independents.

Diu la poeta i directora general que, des del Ministerio, volen compartir la pregunta de quina classe de lectura “ens interessa focalitzar i promoure” perquè sigui el pes de la qualitat literària el principal “criteri de publicació”.

García Valdés ha recordat que Espanya serà el país convidat a la Fira del Llibre de Frankfurt de 2021 i que per potenciar la riquesa territorial i lingüística han triat el lema «Un país plural». ●

Joan Subirats

“La realitat editorial demostra que és
la indústria cultural més important de la ciutat”

Joan Subirats, primer tinent d'alcaldia de Barcelona, sosté que “la pròpia realitat editorial, i la seva complexitat, demostra que és la indústria cultural més important que hi ha a la ciutat” perquè, segons afirma, la capital catalana “és un teixit d'entitats plurals”.

Subirats ha explicat que el proper novembre Barcelona serà ciutat convidada a la BookCity de Milà i ha recordat que l'Ajuntament ha decidit atorgar la medalla d'or a l'editor Claudio López Lamadrid, anunci que els assistents han celebrat amb aplaudiments.

El primer tinent d'alcaldia ha afirmat que estan treballant amb la resta d'institucions per fer possible la desitjada Biblioteca Provincial i que aquest nou equipament ha de demostrar “la capacitat d'experimentació” que té la ciutat, sempre mantenint viu el vincle entre Educació i Cultura. ●

Conversa

EL QUE CANVIA I EL QUE SEGUEIX IGUAL

Carlo Feltrinelli dialoga amb Javier Aparicio Maydeu

“Llegir és un acte revolucionari”

El catedràtic Javier Aparicio Maydeu, codirector del Forum Edita i creador i director del Màster en Edició de la UPF Barcelona School of Management, ha estat l'encarregat de presentar Carlo Feltrinelli, un dels grans referents del sector del llibre.

Aparicio Maydeu, que també ha volgut recordar l'escriptor recentment desaparegut Enrique de Hériz, ha assenyalat que l'admiració que sent pel treball de Carlo Feltrinelli li ve tant com a lector com per la seva labor com a professor de literatura. L'ha presentat com hereu de l'esperit del seu pare, Giangiacomo Feltrinelli, aconseguint que la seva empresa no hagi perdut “la seva petjada i el seu compromís ètic”.

“La tenacitat és tan important com el talent en els projectes de Carlo Feltrinelli”, ha subratllat Javier Aparicio Maydeu, qui a més ha explicat que l'editor dedica, a través de la seva fundació, tres mil metres quadrats a centenars d'arxius, assenyalant “l'important que és la memòria per a Europa” en una societat “en la qual sembla que el futur neix obsolet”.

Carlo Feltrinelli s'ha presentat a si mateix com “un home d'ofici, no un teòric”, i ha reconegut que el sector ha viscut “un tsunami” en els últims deu anys, convertint el món editorial en un ecosistema molt canviant, “les dinàmiques del qual resulten molt difícils de definir”.

Feltrinelli es pregunta què vol dir ser editor en l'actualitat. Encara que és cert, afirma que per a alguns encara és “una professió vinculada a una idea utòpica de progrés”, no és possible obviar, assegura, que “vivim cada vegada més sota la lògica de les plataformes tecnològiques”.

Especialment crític s'ha mostrat amb aquestes plataformes, que suposen una nova forma d'oligarquia capitalista. “Cap editor pot evitar la distribució d'Amazon i aquest dicta els termes econòmics. L'enfocament de la seva llibreria virtual genera comentaris falsos i manipula resultats”, ha dit l'editor italià.

L'ús d'algorismes no transparents “que enganyen els consumidors” i l'amenaça a aquells que innoven, són alguns dels aspectes que més preocupen a Feltrinelli qui, citant un recent informe dels editors nord-americans, denuncia que “el model de negoci de Google és indiferent a productes il·legítims i piratejats”.

“Hem passat de l'època Gutenberg a l'època Zuckerberg”, ha afirmat l'editor, qui ha recordat a Barcelona que des de la fi de la Segona Guerra Mundial “el llibre ha estat molt important per a la formació de l'imaginari col·lectiu”. Aquest ecosistema està en

perill, segons Carlo Feltrinelli, perquè “els sistemes de competència han col·lapsat”. “La paraula *cultura* ha estat substituïda per la paraula *continguts*”, ha afegit.

Per a Carlo Feltrinelli la naturalesa electrònica forma part d'una realitat molt diferent que encara està per avaluar. De moment, sosté, s'ha detingut la carrera del *eBook* a causa de l'esgotament digital. “Les persones estan cansades d'estar tot el dia davant una pantalla”, explica. Encara que manté les alarmes, l'editor considera que “el llibre no ha perdut la seva funció, tant en la formació com en el gaudi. Continua sent el vehicle de transmissió de la cultura. Continua sent un mitjà de mediació”.

Feltrinelli també ha parlat a Barcelona de la seva entrada com a principal accionista d'Anagrama. “El catàleg és fruit d'una obsessió intel·lectual, la de Jorge Herralde. Avui més que mai hi ha espai editorial per a aquells projectes que creïn en el pensament crític, al·lèrgics a la uniformitat i a la banalitat”.

L'editor italià considera que per protegir el llibre s'ha de poder mantenir un diàleg honest amb els interlocutors, tant de les televisions digitals com de les xarxes socials. “No depèn d'una destinació ja escrita, sinó de la intel·ligència que es posi des de la indústria”, ha afirmat.

“Llegir és una acte revolucionari avui, perquè llegint ens aïllem del brunzit que ens envolta”, sosté Carlo Feltrinelli que malgrat els profunds canvis que ha sofert el sector defensa les llibreries com un lloc necessari per aquells que no es volen deixar aconsellar únicament per algorismes. “Les editorials de qualitat són les proteïnes nobles d'un sistema democràtic. La possibilitat de generar utopies encara depèn, en gran part, dels editors”, ha conclòs. ●

Dijous, 4 de juliol de 2019

Benvinguda institucional

PRESENTACIÓ DE LES JORNADES

Oriol Amat, Patrici Tixis, Mariàngela Vilallonga i Javier Aparicio Maydeu

“Barcelona és capital internacional del llibre”

El catedràtic d'Economia Oriol Amat ha donat la benvinguda a la Universitat Pompeu Fabra Barcelona School of Management recordant que el paper de la Universitat es basa en la recerca i la docència però molt especialment en la transferència de coneixement.

“El nostre país es caracteritza per la diversificació de l'economia i això és una fortalesa”, ha assenyalat Amat, qui considera que el sector editorial “està en una cambra fosca”. En aquesta situació, assegura, “el que va bé és donar la mà a algú. Hi ha molts interrogants i per això un fòrum internacional com aquest és molt important”.

Per part seva Patrici Tixis, codirector del Forum Edita, ha recordat que l'editorial “és un dels sectors amb major capacitat d'influència en la societat, més enllà de les xifres econòmiques que aporta” i ha afegit que “el llibre és l'oci actiu més important que existeix”.

L'actual consellera de Cultura de la Generalitat Mariàngela Vilallonga ha començat la seva intervenció amb una expressió llatina, atribuïda a Ovidi: «Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo» («La gota forada la pedra, no per la força, sinó per la constància»). D'aquesta manera Vilallonga ha volgut posar en valor la tenacitat i la perseverança dels editors.

“Hem de conrear la nostra ment i el nostre esperit perquè acabin sorgint individualitats com Dalí, Miró o Tàpies”, ha dit la consellera, qui a més ha assenyalat que això ajuda Catalunya a apostar per un turisme cultural de qualitat.

“Barcelona és capital internacional del llibre”, ha afirmat Mariàngela Vilallonga qui ha anunciat en el Forum Edita que el seu departament tornarà a presentar la festa de Sant Jordi perquè pugui optar a ser considerada Patrimoni de la UNESCO.

Preocupada, segons les seves pròpies paraules, per les xarxes i les jerarquies de valors, l'actual consellera aposta per cuidar les diverses capes de la producció cultural, des d'ateneus i casals, a universitats i acadèmies. Aquí, ha dit, el llibre i el món editorial en general continua sent una peça fonamental per a embastar totes aquestes institucions.

La benvinguda institucional l'ha tancada Javier Aparicio Maydeu, director del Màster en Edició de la UPF Barcelona School of Management qui, a més d'agrair el treball de tots els implicats, ha presentat les jornades. "El Forum vol ser una injecció per parlar del que ens espera i entendre bé el que ens està passant", ha conclòs. ●

Ponència

PANORÀMICA MUNDIAL DE L'EDICIÓ I EL FENOMEN DE LA CONCENTRACIÓ EDITORIAL

Rüdiger Wischenbart

“Cal evitar que els llibres quedin al marge de les plataformes digitals”

Per segon any consecutiu el prestigiós analista internacional Rüdiger Wischenbart, expert en consultoria editorial, ha realitzat una panoràmica del sector. Encara que diu considerar-se una persona de Lletres i, per tant, que no es fixa únicament en les xifres, l'austríac acaba de realitzar un estudi exhaustiu de les noves tendències en forma de baròmetre i que pot consultar-se a: global-ebook.com.

“L'any 2010 ens vam adonar que hi havia un gran canvi en el negoci del llibre i no només està vinculat a la crisi de la revolució digital”, ha començat dient en la seva intervenció. Assegura Wischenbart, no obstant això, que “a Espanya ha existit un equilibri i una sincronització en les seves tendències de mercat”.

Per part seva, segons les seves dades, a Alemanya els audiollibres han crescut i s'han diversificats els gèneres (no només la novel·la negra, també ha crescut la no ficció i els llibres infantils). “Els audiollibres han trobat el seu públic. Per tant, necessitem noves maneres d'analitzar”, ha afegit el consultor.

“Els llibres ja no estan sols. Han perdut la seva singularitat. I hem d'aprendre del context”, sosté Rüdiger Wischenbart, qui s'ha detingut a analitzar amb detall el cas de J.K. Rowling. “Després d'escriure els llibres de Harry Potter, va muntar la plataforma *Pottermore* perquè els lectors poguessin continuar comprant. Ha aconseguit, com va fer Disney als anys 1920, industrialitzar els seus personatges. Ha globalitzat les seves històries gràcies a la innovació i fent servir les noves tecnologies”, ha explicat.

“Hem de mirar els diferents prismes que vol el consumidor, anar més enllà del llibre. Rowling continua venent, malgrat no haver tret cap llibre darrerament”, ha insistit.

És per això que l'analista austríac creu que cal observar amb atenció com funciona Amazon. “Ha sabut construir un ecosistema, no és només un venedor de llibres *online*, també edita i ens proposa diferents opcions, com serveis *Premium*, o pel·lícules i música”. Això, diu Wischenbart, ho han entès bé altres plataformes, com ara Netflix.

“Cal evitar que els llibres quedin al marge de les plataformes digitals”, ha subratllat l'analista qui, a més, assegura que Amazon és l'empresa que està traduint més llibres a l'anglès per vendre'ls als Estats Units. A més, ha explicat, “l'autoedició ja forma part d'un segment de la indústria”.

Per a Rüdiger Wischenbart, “les plataformes com Amazon o Facebook no són enemics, formen part del nostre món. Hem d’aprendre com funcionen”.

Finalment, el consultor editorial, després d’una pregunta del públic, ha parlat del funcionament de l’eBook a Espanya. “El preu depèn molt del gènere. Si és una saga, podem fer màrqueting de preus. Cal saber jugar, no es poden tenir preus fixos”, ha assenyalat. ●

Ponència
PANORÀMICA DE L'EDICIÓ A ESPANYA
 Iñigo Palao

“El mercat del llibre porta quatre anys consecutius de creixement”

Iñigo Palao, consultor de GfK Growth from Knowledge, ha estat qui ha ofert al Forum Edita la perspectiva sobre el món del llibre d'una companyia capdavantera en recerca de mercats.

Palao, que en la seva anàlisi sempre s'ha referit al llibre de consum, no al de text, ha explicat que a Espanya es van vendre l'any 2018 més de mig milió de referències diferents. “És un mercat heterogeni, i això ho complica, però al mateix temps ofereix resistències. El fons fa que si una aposta concreta no funciona, en pugui funcionar una altra”, ha dit.

En el context internacional, ha explicat el consultor, Espanya és el quart país europeu en volum de mercat, després d'Alemanya, França i Itàlia. La despesa per càpita de l'espanyol és de gairebé 22 euros. A Alemanya i França és de més de 50 euros.

Las hijas del Capitán, de María Dueñas, *Patria*, de Fernando Aramburu, i *Jo, Julia*, de Santiago Posteguillo, han estat els llibres més exportats el 2018, segons les dades recollides per Iñigo Palao.

“El llibre va entrar molt més tard a la crisi econòmica, no ho va fer en el 2008, sinó en el 2012, i portem quatre anys consecutius de creixement”, ha afirmat l'analista. A més, segons la consultoria que ha realitzat, a la despesa en la llar a nivell d'oci cultural el llibre —que ocupa el 34%— protagonitza el segon lloc, només després del videojoc (amb el 40%), i seguit de les pel·lícules i la televisió (amb el 19%), i la música (amb el 7% del mercat).

“La no ficció ha crescut, en part, per l'impacte de la situació política a Catalunya. I el feminisme ha ajudat al fet que augmentin les vendes en llibres de sociologia”, ha explicat Palao.

De la mateixa manera, sempre segons dades de l'analista espanyol, el fenomen dels *youtubers* i els productes relacionats amb el joc *Fortnite* “han ajudat a augmentar les vendes en lectors de 9 a 12 anys”.

De totes maneres Iñigo Palao recorda que encara que la novetat editorial és molt important, “dos de cada tres euros prové del fons editorial”. En aquesta mateixa línia, recorda que “tenir un canal especialitzat com les llibreries li dona una resistència al sector que no es pot desapropiar. Continua havent-hi una compra impulsiva”.

Finalment ha volgut subratllar que dos de cada deu euros del sector del llibre s'estan venent *online*. “Les noves oportunitats de mercat exigeixen cada vegada una major velocitat de reacció per tenir èxit”, sosté. ●

Ponències

REINVENTANT L'AVENTURA D'EDITAR

Valeria Bergalli, Mathew Clayton, Joan Sala i Jacques Testard

“El màrqueting es basa en aprendre a fer-ho bé des del principi fins al final”

Presentada per Toni Iturbe, en aquesta taula s'han compartit els desafiaments i els riscos, però també les grans satisfaccions, que suposa editar des de petites o mitjanes estructures que no responen a la lògica dels grans grups i que, no obstant això, suposen un espai consolidat en el sector.

Valeria Bergalli, directora de Minúscula, ha compartit la seva experiència ara que l'editorial celebra vint anys de vida. Ha recordat el seus primers llibres, *Verde agua*, de Marisa Madieri, o *Las ciudades blancas*, de Joseph Roth, i com va treballar molts anys sola, únicament amb l'ajuda d'alguns col·laboradors externs. Durant aquests anys, explica, “la lluita per l'hegemonia editorial es donava en el *mainstream* editorial. No abundaven les apostes singulars, amb un grau de risc més marcat”.

Bergalli, encara que assegura que “tot està inventat”, creu que el llibre com a objecte, a més del contingut, és una bona forma de distingir-se. En el seu cas, assegura, “l'alteració de la uniformitat es va donar com una ruptura respectuosa. No volíem col·locar-nos en el lloc dels segells que ja tenien hegemonia. Vam posicionar-nos a les esclotxes. I vam intentar marcar distàncies i diferenciar-nos”.

En aquesta línia de treball, l'editora explica que els límits del seu catàleg no els marquen els gèneres, sigui narrativa o assaig, i el que els interessa és “crear itineraris de lectura, que els llibres dialoguin entre ells”.

“El que fem és una interpretació pròpia d'allò que deia Roberto Calasso, l'«editorial com a forma», seguint un estil dibuixat amb precisió per a distingir-nos dels altres”, ha dit Bergalli qui a més reconeix que “el departament de màrqueting forma part del departament editorial perquè és la mateixa persona”.

“El repte per als propers anys és com incrementar lectors sense perdre vocació cultural. No és necessari fer concessions per arribar a més persones”, ha dit l'editora de Minúscula, qui ha definit als lectors com a “socis implícits”.

Per part seva, Mathew Clayton ha explicat que el seu projecte, l'editorial Unbound, va néixer fa set anys en un cobert. Avui té quaranta empleats i el seu model de negoci és bastant diferent: venen sota micromecenatge a través de la seva pàgina web i, a més d'organitzar clubs de lectura, ofereixen tot tipus de productes relacionats, des dels mateixos llibres signats, fins a xapes o pòsters.

“Hem après moltíssim de les estadístiques. I de com els autors mouen els llibres a les seves xarxes socials. Sabem que la seva comunitat el seguirà si publica un llibre.”

Així venem els llibres a la bestreta”, ha dit Clayton, qui sosté que “els llibres amb gent que ja té un públic, funcionen”.

En aquesta mateixa direcció, l'editor de Unbound afirma que l'interessa com fer servir la tecnologia “per a personalitzar els llibres, més enllà de les dades”.

Joan Sala, director de Comanegra, ha explicat que la seva editorial neix gairebé per casualitat, després que uns amics conversessin setmanalment sobre els llibres que els agradaria veure editats. Una vegada posada en marxa l'empresa i de professionalitzar-la als dos anys, “el mètode era fer de forma diferent el que feien les grans editorials”.

“Sense la sort, aquest sector no funciona”, ha reconegut Sala, qui recorda l'èxit de *La llei del mirall*, de Yoshinori Noguchi, que els va permetre continuar arriscant amb altres títols.

La seva aposta és un catàleg eclèctic, amb un distribuïdor que funcioni i un equip compromès que, alhora, pugui treballar amb autonomia. “L'important és passar de la fase d'auto-explotació. Som cinc persones i publiquem seixanta llibres l'any”, ha explicat. És per aquest motiu que, segons la seva experiència, considera que “el màrqueting es basa en aprendre a fer-ho bé des del principi fins al final”.

Fitzcarraldo Editions s'ha convertit en poc temps en una editorial de culte. El seu editor Jacques Testard ha explicat que el seu projecte es basa en publicar llibres literaris i que el primer títol que van publicar va ser de l'escriptor Mathias Enard. L'èxit, no obstant això, va arribar quan s'obstinà a publicar Svetlana Aleksievich abans que guanyés el Nobel. “Vendre els drets dels seus llibres en anglès em va permetre continuar editant i publicant llibres. Ara publiquem dotze llibres l'any”, ha explicat.

“L'important era que es poguessin reconèixer fàcilment els nostres llibres, per això era important el disseny. Vam buscar que confiessin en el nostre segell. Si el text és bo, és més fàcil parlar d'ell amb passió i, així, segur que suscitaràs interès”, ha dit Testard.

Preguntat pels seus instruments de màrqueting, l'editor de Fitzcarraldo assegura que els actes i presentacions també són eines útils, reconeixent que el que fan és “molt artesanal, molt del segle XX, però també fem servir les xarxes socials i venem directament a través de la pàgina web”. ●

Conversa

LA MIRADA DE L'AUTOR

Sergi Pàmies dialoga amb Toni Iturbe

“És un error pensar que l'editor només és un fabricant”

El periodista Toni Iturbe ha conversat amb l'escriptor i traductor Sergi Pàmies, qui ha explicat, sempre des d'una mirada irònica, la seva estreta relació amb els editors.

Pàmies ha començat fent broma quan ha dit que “l'escriptor és la baula perduda de l'evolució editorial. És indispensable, però a vegades sembla que vulguin prescindir d'ell”, per després afirmar, ara seriosament, que “és un error pensar que l'editor només és un fabricant, cal ser molt respectuós amb el catàleg”.

De fet Sergi Pàmies ha explicat que la seva “història d'amor amb els editors” ha estat literal. Una tarda de 1989 va conèixer a la festa del premi Anagrama a una editora que després seria la seva dona i mare dels seus fills, filla al seu torn d'un editor de gran trajectòria.

“El compromís de l'escriptor amb l'editor té a veure amb ser conscient que no som l'únic protagonista del procés”, ha recordat Sergi Pàmies qui, preguntat per si el periodisme és un problema per exercir el seu treball d'escriptor de ficció, assegura que és just a l'inrevés. “El periodisme ajuda l'estil. Existeixen vasos comunicants. Un escriptor té més llibertat que un periodista als diaris”, ha dit.

“En el periodisme formes part d'un exèrcit, i cada dia hi ha una batalla. La literatura és molt solitària. Per això em sento còmode alternant totes dues escriptures”, ha afegit.

Ironitzant sobre la sacralització de la literatura, ha recordat que ha viscut en una casa d'escriptors i “sé el que dura la posteritat”. La seva mare, l'escriptora Teresa Pàmies, era molt coneguda i tenia moltíssims lectors. “L'oblit intervé amb moltíssima rapidesa quan ja no hi ets”, ha lamentat.

Fent broma sobre la seva evolució com a escriptor, ha explicat com es repartien el treball a casa: “La meua mare s'ocupava de la crònica i de la memòria, i jo de la imaginació i de la fantasia”. No obstant això, tal com ha reconegut, a poc a poc això es va anar transformant.

“L'absència dels pares és un gènere en si mateix. Activa molts conflictes i una relació especial amb la memòria”, sosté Sergi Pàmies.

Preguntat per Toni Iturbe pel seu particular estil, format moltes vegades per frases molt curtes, Sergi Pàmies assegura que “el procés és escriure la primera versió com si fos un aspersor i després cercar a dins l'essència del que vols parlar, com ho fa l'escultor”. En la mateixa línia, afirma que “el procés d'escriptura es produeix, de

debò, quan poleixes la primera versió. És a la sala de muntatge quan apareix la pel·lícula. Escriure és com fer cinema”.

Està d'acord Pàmies en allò que “la paperera és la gran escola de l'escriptura”. Per això, “és important tenir lectors de confiança que des de fora et puguin facilitar un diagnòstic del que estàs fent”. Aquí entra, també, el rol del bon editor.

“Per als escriptors que escrivim en català és molt important la traducció en castellà. Així et llegeixen més lectors, però també altres editorials d'altres països”, ha dit Pàmies, que des de fa anys es tradueix a si mateix. “La traducció és una manera de llegir gairebé de forense. Arribes a un punt de coneixement del text que no el té ni l'autor”. ●

Ponència

EL PRIMER LLIBRE ESCRIT PER UN ROBOT

Henning Schoenenberger

“Que un contingut sigui recopilat per una màquina no vol dir que sigui fals”

Henning Schoenenberger, director de Product Data and Metadata d'Springer Nature, ha arribat al Forum Edita per explicar el projecte que recentment han presentat a Alemanya: el primer llibre redactat a partir dels paràmetres de la intel·ligència artificial.

“El principal problema que hem de resoldre és com accedir a un tema específic entre tones d'informació. No podem llegir durant segles i segles per trobar el que busquem”, ha dit Schoenenberger que, en aquest sentit, considera que els robots poden ser de gran ajuda per seleccionar la informació i crear criteris de selecció.

Schoenenberger reconeix que “és un repte aconseguir que un robot, mitjançant algorismes i la combinació d'informació d'un tema concret, pugui oferir informació científica” però, al mateix temps, sosté “que un contingut sigui recopilat per una màquina no vol dir que sigui fals”. Per això, assenyala, és important treballar amb la màxima transparència, incloent en el projecte les fonts recopilades perquè el lector pugui continuar indagant mitjançant un simple clic.

L'expert en metadades està convençut que, gràcies a la vectorització i a les cites seleccionades, es pot crear un producte generat per algorismes. Això és el que han fet amb el Beta Writer, un autor 100% digital que ha elaborat un llibre sobre les bateries de liti i que es pot descarregar gratuïtament a l'enllaç link.springer.com.

“És un prototip. Però ningú té temps per llegir tot el que s'ha publicat sobre el tema. El robot ordena coherentment la informació més important”, ha aclarit.

L'editor selecciona un tema que pot ser interessant. Després, segons ha explicat Henning Schoenenberger a Barcelona, l'algorisme selecciona el contingut rellevant i genera l'estructura del llibre mitjançant capítols i paràfrasis. “No és simplement un projecte tecnològic. El que volem resoldre és que l'usuari trobi la informació que cerca. És, per tant, un repte editorial”, ha insistit.

L'editor reconeix que l'ús de robots genera un debat i que obre molts interrogants sobre els drets d'autor i la propietat intel·lectual. Qui és l'autor? La màquina o les fonts? Són preguntes que cal respondre, ha dit Schoenenberger qui, no obstant això, argumenta que “el repte és eixamplar les fronteres que existeixen ara”.

“Els autors no seran substituïts per màquines, però el seu paper canviarà, interactuant amb els algorismes que ens ajuden a ordenar la informació”, assegura, encara que és cert que parla, sobretot, de contingut científic.

“Les màquines ens poden ajudar. En el futur hi haurà molts detalls que canviaran en la creació de contingut. Hi haurà models híbrids entre màquines i humans”, sosté, i defensa que, per això mateix, “és important que els robots estiguin en codi obert perquè tots puguin beneficiar-se dels seus progressos”. ●

Taula rodona

DRETS D'AUTOR A DEBAT

Anne Bergman, Daniel Fernández i Lorenzo Silva

“El *copyright* és el que proporciona equilibri al sector”

Els canvis en els hàbits de lectura i les grans transformacions digitals que ha experimentat el sector, han fet que el debat sobre els drets d'autor i les formes de regulació sigui més actual que mai. És per això que el Forum Edita ha convidat a tres experts europeus perquè comparteixin el seu punt de vista.

Daniel Fernández, president de CEDRO, demana combatre el relat de la falsa llibertat d'aquells que reclamen que no existeixi cap regulació. “Tots volem una cultura lliure i és molt més avorrit defensar la llei. Però venim d'un món en el qual ja ens hem regulat per a garantir el negoci i els drets d'autor”, ha dit. “Ja la Corona d'Aragó va reconèixer que el Quixot era un personatge de Cervantes, no de l'apòcrif d'Avellaneda”.

“El que defensem no són només els privilegis dels editors i autors, també posem fre a les grans multinacionals nord-americanes que són al darrere del discurs de la cultura lliure. No són pirates. Són estafadors”, ha afirmat amb contundència.

“Els editors també som creadors”, ha reivindicat Daniel Fernández qui a més adverteix que, més enllà del lliure mercat, “els altres models són el mecenatge o l'estatalista”.

Per part seva Anne Bergman, directora de la Federation of European Publishers, també s'ha mostrat bel·ligerant davant aquells que no respecten els drets d'autor. “Algú que penja un llibre sencer a internet no és un pirata, és un lladre”, ha manifestat.

“No m'imagino a cap editor que defensi la censura. Penjar contingut a internet sense pagar contingut és robar, no un acte de llibertat d'expressió”, ha insistit Bergman, afegint que “el principi de la censura és viure només del que Google ens dicti”.

Per això considera Anne Bergman que és necessari explicar bé tota la cadena de valor. “El *copyright* és el que proporciona equilibri al sector. És un concepte molt modern. Si no, viurem de la caritat”. Recorda l'editora que “tothom de la cadena del llibre paga els seus corresponents impostos. I això afavoreix a millorar la qualitat de vida dels ciutadans”.

“El perill està en la generació més jove, que està acostumada a obtenir continguts suposadament gratis. I no és gratis. Google llança cants de sirena constantment”, ha advertit.

L'escriptor i advocat Lorenzo Silva argumenta que “posar en valor el treball del creador és el contrari a construir un monopoli”. “És possible una cultura lliure quan és

gratuïta?”, es pregunta. “Si només vivim de la caritat dels polítics, o de les grans plataformes, això sí és censura”, ha afegit.

“El discurs està sent dirigit per grans actors internacionals amb interessos molt concrets”, assenyala Silva, i insisteix que “és ètic que qui afavoreix la cultura sigui remunerat. Per això és fonamental el dret de propietat intel·lectual”.

Recomanant les cartes de Ciceró al seu amic i editor Àtic, Lorenzo Silva ha volgut posar en valor la idea tradicional d'editor. “Em revoltó davant la idea que pressuposa que les innovacions han invalidat trenta segles de civilització. Estem empobrint la diversitat d'oferta editorial perquè molts llibres, ara, ja no són rendibles”, ha conclòs. ●

Taula rodona

COM PRESTAR LLIBRES DIGITALS?

Eva Güell, Arantza Larrauri i Gloria Pérez Salmerón

“No coneixem bé el lector digital perquè no estem compartint la informació”

La taula rodona, dinamitzada per Toni Iturbe, ha volgut preguntar-se sobre com oferiran les biblioteques de tot el món els productes de lectura digital. En un entorn cada vegada més tecnològic, bibliotecaris, distribuïdors i editors comparteixen dubtes i incerteses sobre un servei cada vegada més demanat pels lectors.

Eva Güell, directora de màrqueting i negoci digital d'Anagrama, admet que “pels editors les biblioteques sempre han estat uns socis de primer nivell. Són grans aliats contra la pirateria”. No obstant això, detecta un problema. “Hem traduït el préstec de paper al préstec digital, i no responen a la mateixa realitat”, ha assenyalat.

“Els usuaris de les biblioteques volen llegir el mateix que es llegeix en el mercat. Quan hi ha concursos públics per a la compra de contingut, estan prevalent les condicions econòmiques enfront de la qualitat. I això és una contradicció”, ha lamentat.

“No coneixem bé el lector digital perquè no estem compartint la informació. Les biblioteques poden analitzar bé els seus usuaris i compartir les dades per millorar el servei de llibres digitals”, ha reclamat Güell, qui veu moltes possibilitats. “La biblioteca pot ser una oportunitat enorme per connectar el lector amb les plataformes de llibres digitals i tancar el cercle amb les llibreries de proximitat”.

En aquest sentit, considera que “la inversió de les institucions públiques és fonamental perquè les plataformes siguin les adequades”.

Arantza Larrauri, directora general de Librandia, un dels principals distribuïdors del llibre digital en espanyol, també considera a les biblioteques com “un gran aliat per fomentar la lectura digital feta per vies legals”. “Biblioteques i editors volen promoure la lectura des de sensibilitats diferents, des del públic i des del privat. Trobar l'equilibri no sempre és fàcil però és necessari”, afegeix.

Larrauri ha explicat a Barcelona que existeixen diversos models. L'actual, el llicenciar per nombre de lectures (25 usos normalment), sense data de caducitat, està funcionant relativament bé. No obstant això, aposta per “pensar nous models de préstec, depenent d'altres criteris com el cicle de vida del llibre, del gènere, o de l'hàbit de lectura”.

També creu Arantza Larrauri que “el més important és compartir informació entre biblioteques i editors per a racionalitzar el préstec de les llicències. Necessitem una taula de diàleg per compartir les dades i pensar models de préstec”, ha dit.

Gloria Pérez Salmerón, presidenta de la Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i Biblioteques, ha explicat al Forum Edita que hi ha tres temes que preocupen especialment les biblioteques: “poder seleccionar el que volem dels catàlegs editorials, millorar el preu de l'eBook i accelerar l'I+D per oferir biblioteques digitals d'un ús amable”.

Pérez Salmerón considera que el servei espanyol de biblioteca digital, l'eBiblio és un bon primer pas, però encara insuficient. “Necessitem inversió a les biblioteques públiques. Mai és una despesa”, ha recordat.

“Els autors han de cobrar per les seves creacions, les biblioteques han de poder oferir el seu catàleg i les editorials han de poder viure del seu treball”, ha afirmat, a més de reivindicar a les biblioteques com “els millors aparadors per a les editorials”. ●

Ponència

COM COMPRAREM EN EL FUTUR?

Pedro Lindsey

“El consumidor sempre està canviant”

Pedro Lindsey, professor en *retail* màrqueting i transformació digital i consultor en innovació al punt de venda a TRISON, ha parlat de les estratègies en locals comercials que s'estan plantejant com alternatives d'èxit.

“El punt de venda ha canviat i nosaltres hem de canviar per a adaptar-nos-hi. No és l'apocalipsi, és una revolució digital. Ens encanten els titulars i el drama. El consumidor sempre està canviant”, ha explicat Lindsey, qui ha posat diversos exemples de transformació en establiments tradicionals, “com el típic bar Manolo”, que també ha sabut adaptar-se.

“Apple ens va ajudar a entendre que per vendre havíem de crear experiències”, ha dit el professor, qui aposta pels “espais híbrids, com les llibreries amb servei de cafeteria, que funcionen molt bé”.

Lindsey considera que “el repte és crear un vincle amb el comprador. Per pensar en la venda física cal pensar en tenir cura dels cinc sentits. Cal escoltar el client, i ser autocrític.”, afirma. Per això sosté que “la part visual del nostre negoci és fonamental per crear experiències. I tenir una web atractiva és imprescindible. Però també l'olfacte i l'oïda són importants en el punt de venda”.

“La tecnologia ens ajuda a escoltar i observar el client potencial. La digitalització és crucial per a l'experiència en els nadiu digitals”, ha dit a Barcelona l'expert en *retail*. Encara que creu que el sector del llibre ha estat més tradicional en el punt de venda, admet que “el tracte humà a les llibreries és imprescindible”. ●

Diàleg
EXPERIÈNCIES PIONERES
Javier Arrevola i Michael Busch

“La crisi ens va mostrar que la cooperació és el camí”

El director general de Casa del Llibre, Javier Arrevola, ha conversat amb Michael Busch, conseller delegat i soci de Thalia Bücher, la principal cadena de llibres d'Alemanya, amb més de tres-cents establiments.

“Els llibreters tenim uns ritmes més pausats que un altre tipus d'establiments, com el de moda o de luxe. I això té aspectes negatius i positius. Cal cuidar els llibreters perquè tenen un coneixement específic que no tenen un altre tipus de venedors”, afirma Javier Arrevola, qui creu que “el futur de les llibreries està en amoixar els clients”.

Javier Arrevola també admet que “la irrupció d'Amazon ens ha obligat a posar-nos al dia en el *retail*”. “Ha aconseguit unir a les llibreries, que s'han associat per crear plataformes alternatives”, ha explicat, i es mostra optimista: “Amazon no pot fer res contra una llibreria amb éssers humans recomanant llibres”.

“La llibreria ha de continuar sent un agent d'animació cultural, cal que passin coses als establiments. És un sector únic i hem de forjar el nostre propi model”, ha dit Arrevola qui, a més, adverteix que “és important no confondre al client. Es poden vendre altres productes, però no podem oblidar que som una llibreria que ven llibres”.

Per part seva, Michael Busch ha explicat al Forum Edita que el negoci dels llibres sempre comporta, com a mínim, dues capes, la social i la comercial. “El bon contingut fa que la societat sigui una mica millor. No es pot llegir un llibre i fer una altra cosa alhora”, ha dit.

“En els darrers deu anys el tauler ha canviat molt ràpid. I nosaltres hem de canviar amb la disrupció”, argumenta. “A vegades cal pujar al tren a la segona oportunitat. I aprendre dels errors. Ara tenim més quota de mercat amb els eBook, que ja suposen el 25%”.

La clau l'ha trobat en la col·laboració amb la resta d'agents. “La cooperació amb els competidors és important per sobreviure enfront plataformes com Amazon. La crisi ens va ensenyar que la cooperació és el camí”, defensa. “Es tracta de desenvolupar un model sostenible per al client i, si cal, buscar socis estratègics”.

Això és el que s'ha fet a Alemanya. “Hem creat un sistema digital entre tres empreses diferents. Aquells que som competidors en el físic, som còmplices en el digital”, ha explicat.

En referència al punt de venda físic, Michael Busch considera que “la relació personal amb el llibreter és clau. Es tracta de combinar les oportunitats que ens ofereix la tecnologia amb el factor humà”. En la mateixa línia, sosté que “cal simplificar-li la vida al client. El llibre és un producte tradicional i potser les botigues també ho han de ser. L'equilibri entre innovació i tradició és molt important”. ●

Divendres, 5 de juliol de 2019

Taula rodona

EL PODER DE LES XARXES INTERNACIONALS

Iolanda Batallé, Juergen Boos i Cristina Fuentes

Moderador: **Miguel Barrero**

“El mapa ja no és només geogràfic”

Miguel Barrero, director general corporatiu de Santillana, president de la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya i president de Liber, ha estat l'encarregat de moderar una taula rodona que ha debatut sobre l'impacte i la influència de les fires i festivals en el sector editorial.

Iolanda Batallé, directora de l'Institut Ramon Llull, ha explicat que la missió d'aquesta institució és donar a conèixer i compartir la llengua i la literatura catalana en tants llocs com sigui possible. I és a través de fires i festivals com fan arribar aquest propòsit, ha explicat.

“El mapa ja no és només geogràfic, també és digital”, ha dit Batallé, acostumada a treballar en xarxa. En aquest sentit, ha explicat l'experiència a la fira de Buenos Aires d'enguany, de la qual Barcelona va ser ciutat convidada, i on es va produir “una gran festa de la paraula”.

“Ens enamorem d'una literatura o d'una cultura per les persones que ens les fan conèixer. Les fires i els festivals serveixen per sembrar els fruits que vindran molt després”, ha dit la directora del Llull, qui admet que “no hi ha cultura sense col·laboració i sense sumar amb altres”.

Per a Iolanda Batallé, “el futur de la lectura és necessari per a mantenir els nostres espais de silenci enmig d'un món de soroll”.

Per part seva, Juergen Boos, president i CEO de la mítica Frankfurter Buchmesse, també reivindica que les fires són trobades entre persones, no únicament un negoci de llibres.

“Hem d'abraçar, també, la intel·ligència artificial. Hem d'obrir-nos al cinema i la televisió, però també a tots aquells que expliquen històries, com Patti Smith o Georges Lucas”, ha dit Boos, favorable a convidar a músics i cineastes a la fira de Frankfurt.

Juergen Boos ha explicat al Forum Edita que sempre intenten avançar-se dos anys “als temes que vindran” i és per a això que la internacionalització és imprescindible. “Des del principi muntem oficines a tot el món, com Pequín, per a promocionar la

fira. En dos anys hem duplicat la presència estrangera, sobretot del sud-est asiàtic”, ha explicat.

“No m’imagino un futur sense la necessitat de comptar i escoltar històries, més enllà dels formats des d’on s’expliquin”, ha conclòs Boos.

La directora de l’Hay Festival of Literature & Arts, Cristina Fuentes, ha explicat a Barcelona que el seu focus és l’autor, la conversa i les idees. Encara que el festival va néixer a Gal·les, i s’ha expandit mundialment, defensa que no són una franquícia. “Tenim identitats en cada lloc que operem. Som locals i internacionals alhora”, ha assenyalat.

“Fer seure diversos intel·lectuals de diferents disciplines a dialogar és una idea renaixentista. No hi ha cap espectacle tan màgic com una bona conversa”, afirma Cristina Fuentes. “El que ens defineix als humans és la capacitat d’aplegar-nos simplement per conversar”, ha afegit.

“El finançament és híbrid, no només depenem dels diners públics, també busquem fórmules privades”, ha dit Fuentes, qui ha explicat que l’activisme cada vegada té un lloc més destacat en les trobades culturals que organitzen. “Això ha anat creixent en el festival, que de fet és una trobada d’idees. El context va creant el programa”, ha aclarit.

“La lectura literària és una experiència que no té dreceres. Necessites temps per a tu mateix”, sosté Cristina Fuentes. ●

Diàleg
EL TALENT DE CAPTAR TALENT
 Anna Davis i Espido Freire

“Un dels grans perills és la mitificació del món literari”

Cada vegada són més els centres i les acadèmies que ofereixen cursos d'escriptura creativa. Però molts d'aquests sistemes d'aprenentatge literari, a més, posen els seus alumnes en contacte directe amb l'experiència professional de l'edició. Això és el que fa Anna Davis, fundadora i directora de Curtis Brown Creative, una escola creada per una agència l'any 2000. Fins ara, han publicat 69 estudiants, com Jonathan Trigell.

Diu Anna Davis que la selecció dels alumnes és molt exigent i que únicament trien a quinze per a cada curs.

“Tots els professors són novel·listes coneguts. Intentem desmitificar l'edició. Ajudem a escriure però, també, a crear connexions amb la indústria”, ha explicat Davis.

Al Regne Unit hi ha una gran tradició de cursos d'escriptura creativa, tant a la universitat com fora d'ella. “Nosaltres ajudem els estudiants a identificar els seus defectes, però també a conèixer els seus punts forts. Els alumnes han de respectar el treball dels seus companys, aquest és un compromís que han d'acceptar abans de començar el curs”, ha explicat l'agent i professora.

“Dir-li a algú que és completament brillant no serveix per a res. La crítica constructiva és la base”, defensa Anna Davis, qui recorda que “el més important, al final, és llegir”. “Els escriptors sempre, d'alguna manera, han intentat crear comunitats per a aprendre i debatre junts. Els cursos d'escriptura tenen molt d'això”, ha dit.

Per part seva, l'escriptora Espido Freire ha explicat la seva experiència com a directora del Máster de Creación Literària de la Universidad Internacional de Valencia, que ha arrencat just fa un any.

“Sense formació, per molt de talent que tinguis, poca cosa pots fer. Això ho vaig aprendre de la música, i és aplicable a la literatura”, ha dit l'autora, que va publicar des de molt jove amb Planeta. “Mai vaig abandonar la meua idea de formar-me, i compartir aquesta formació amb els altres. Això em va portar a Noruega i als Estats Units. Vaig entendre que era important crear un títol universitari. La professionalització és important”, ha explicat.

Espido Freire considera que “els escriptors solen confiar en excés en els cops de sort. Cal recuperar la tradició humanista”. I en aquest sentit, com Davis, creu que “un dels grans perills és la mitificació del món literari”.

“Mai és massa tard per començar a estudiar. Valorem el talent però també les expectatives. L'important és el projecte d'escriptura”, diu Freire, el màster de la qual pot realitzar-se virtualment.

“Cal crear una filosofia determinada sobre la correcció i la crítica. Cal ser clar i honest. I ensenyar a mitigar la frustració. Els alumnes volen ser efectius, volen saber si ho estan fent bé”, sosté l'escriptora. ●

Ponència

SENSE EDUCACIÓ NO HI HA LECTURA

Gregorio Luri

“Llegir és sembrar l'ànima de paraules”

El pensador Gregorio Luri, expert en temes relacionats amb la pedagogia, ha impartit una conferència al Forum Edita en la qual ha desgranat, a partir de deu breus tesis, la relació entre educació i lectura.

En primer lloc, Luri ha explicat que no naixem amb predisposició biològica a la lectura. La lectura no és com la parla ni com la tradició oral. “Per això és una activitat sofisticada. Necessitem un mestre”, considera el filòsof.

En segon lloc, “estem mancats d'una didàctica de la literatura. El *fast book* engreixa més que alimenta”, ha dit Gregorio Luri qui, a més, denuncia “un retorn a la moralitat en la literatura infantil i juvenil”.

En tercer lloc, Luri sosté que és necessari parlar bé per llegir bé. “El 30% d'alumnes té problemes per parlar bé. Són els que només compraran llibres de text. Podem predir amb bastant exactitud quins alumnes triomfaran o fracassaran a través de la seva competència lectora als nou anys. El nombre de llibres que hi ha a casa és determinant. No per l'objecte, sinó per l'ús de la cultura en la seva quotidianitat. Al principi sempre és el Verb”, ha defensat.

En quart lloc, la lectura és una dialèctica, per al filòsof. “Agrupar el divers —les lletres, les síl·labes i les paraules— és l'associació espontània d'una intel·ligència sana. El sentit és la forma que ha trobat la intel·ligència per a singularitzar la complexitat. En tot text escrit hi ha alguna cosa que l'escriptor no considera necessària explicar. El significat d'una paraula depèn de la seva capacitat per adaptar-se a unitats amb sentit”, ha dit.

En cinquè lloc, Gregorio Luri recorda que “aprendre a llegir no és com anar amb bici”. És un saber *què*, no un saber *com*. “No s'aprèn d'una vegada i per sempre. És creixent. En un text comprensible, sempre tens un 80% que no necessita context. Aprendre a llegir és comprendre el 20% restant, el buit fàctic”.

En sisè lloc, el ponent sosté que la velocitat lectora compta. “Aprendre a llegir no s'acaba mai, és la tasca d'una vida. Llegim 300 paraules per minut. Cada buit fàctic ens alenteix”.

“La clau de tot són els nou anys”, assegura, com a setè punt, Gregorio Luri. “Els nens llavors han de protagonitzar una revolució intel·lectual, que consisteix a passar d'aprendre a llegir a aprendre llegint. No sabem molt bé el que pensem fins que no ens ho expliquem, sobretot des de l'escriptura. El fracàs escolar és un fracàs lingüístic”.

En vuitè lloc, el bon lector distingeix l'estructura profunda de l'estructura superficial, creu Luri, que posa com a exemple l'ús de la ironia. "Distingir el no dit a partir del que s'ha dit" és, per a l'expert en pedagogia, fonamental.

"Si volem saber què volen llegir els adolescents, cal observar-los de prop", ha apuntat, com a novè punt del seu decàleg, el pensador. "A tots ens agraden les històries. On van ells a escoltar-les? Cal buscar les respostes sense els prejudicis de la correcció política. Busquen el mateix que nosaltres, un suplement de vida, uns personatges que ens acompanyaran quan el llibre ja estigui tancat".

Finalment, Gregorio Luri recorda que "aprendre a llegir és aprendre a escoltar. Llegim quan estem disposats a conversar amb els grans autors de la literatura universal. No hi ha llibres sagrats. El sagrat és la crítica del sagrat. El maleducat és aquell que no està facultat per escoltar als absents. Així, escoltant-los, estenem la vida per llargs segles. Som pigalls dels grans autors. Sense els nostres ulls, els clàssics no poden veure el present". "Llegir és sembrar l'ànima de paraules", ha conclòs l'assagista. ●

Taula rodona

BARCELONA, CAPITAL D'IBEROAMÈRICA?

José Calafell, Santiago Fernández de Caleyá i Cristóbal Pera
Modera: Juan Cruz

“Barcelona té una tradició viva però, a més, continua generant tendències”

El periodista i escriptor Juan Cruz ha estat l'encarregat de moderar un debat que, en realitat, ja va començar durant l'anterior edició del Forum Edita, i que posa sobre la taula les possibles capitalitats editorials d'algunes ciutats, com ara Barcelona. “Amèrica Llatina és una potència literària de primera magnitud, i no sempre tenim en compte els seus nous escriptors”, ha dit el també editor, qui lamenta que, en aquest sentit, “la premsa en els setanta era molt més porosa per a les novetats. El periodisme ha perdut curiositat si no es tracta de fenòmens consagrats”.

Per part seva, José Calafell, conseller delegat de Grupo Planeta a Amèrica Llatina, assegura que “Barcelona continua sent la capital de la indústria editorial hispano-americana. Barcelona té una tradició, que dota de legitimitat a la seva història viva però, a més, també continua generant tendències”, ha afirmat.

No obstant això, Calafell ha advertit que si Barcelona vol mantenir la seva capitalitat, “ha d'obrir-se més a un diàleg d'anada i tornada, no només d'anada. Mèxic ocuparà un lloc importantíssim en aquest diàleg gràcies a les seves grans potencialitats”. L'Argentina, ha aclarit, “no pot exercir de capital editorial per la seva inestabilitat econòmica”.

També ha volgut afegir que, segons el seu punt de vista, “la vulnerabilitat de la indústria editorial llatinoamericana no acabarà fins que no hi hagi una política compartida de preu únic”.

Santiago Fernández de Caleyá, director general de Turner Llibres, recorda que “la major part de la cadena del llibre continua localitzant-se a Barcelona. Fins i tot la captació d'autors”. Per això sosté que “la capitalitat de Barcelona en l'edició en castellà és inqüestionable”.

“A Espanya hi ha una tendència a mirar per sobre de l'espatlla a Amèrica Llatina, i cal combatre això”, ha lamentat Santiago Fernández de Caleyá qui, a més, constata que “els mitjans de comunicació té menys influència per a la prescripció que abans”.

Cristóbal Pera, director editorial de Vintage Español a Knopf Doubleday Publishing Group de PRH als Estats Units, també reconeix que “els grans grups i moltes de les editorials independents, continuen estant a Barcelona. Les grans decisions de les editorials de fora també es prenen a Barcelona”, però adverteix que “les grans fires també marquen la capitalitat d'una indústria” i, en aquest sentit, remarca la importància de la FIL, la Feria Internacional del Libro de Guadalajara, a Mèxic.

“La realitat espanyola s’està allunyant de la realitat literària llatinoamericana. I la llengua és la veritable pàtria editorial”, ha dit l’editor que, a més, ha constatat que la venda de l’eBook està baixant mentre puja l’audiollibre. ●

BALANÇ DE LES JORNADES

Sergio Vila-Sanjuán

“El Forum Edita neix d’una idea de ciutat”

El periodista Sergio Vila-Sanjuán, codirector del Forum Edita, ha anunciat una cinquena edició per al juliol de 2020, ha felicitat les editorials Tusquets i Anagrama pel seu cinquanta aniversari i ha recordat que el Forum “floreix en una ciutat amb cinc segles d’història d’indústria editorial, un lloc on l’entramat del sector segueix encara molt viu”.

De fet, el també escriptor ha destacat que “Edita neix d’una idea de ciutat, que vincula Barcelona al llibre com a part del seu caràcter espiritual”.

Vila-Sanjuán ha realitzat el balanç de les jornades, repassant, com ja és una tradició en el Forum, les frases més destacades dels ponents. Són les següents:

PATRICI TIXIS: “El que busquem al Forum Edita no és donar respostes sinó trobar les preguntes adequades”.

JAUME CASALS: “A la UPF volem equilibrar el millor de la ciència amb el millor de la cultura”.

OLVIDO GARCÍA VALDÉS: “La indústria del llibre és la primera indústria cultural espanyola”.

JOAN SUBIRATS: “El nou consistori barceloní continuarà contribuint a mantenir la capitalitat internacional del llibre”.

CARLO FELTRINELLI: “Vivim cada vegada més sota la tirania dels tecno-oligarques i el capitalisme de les plataformes. Entre el brunzit continu dels missatges, llegir és un acte revolucionari”.

MARIÀNGELA VILALLONGA: “Per donar suport al llibre hem de coordinar-nos totes les administracions, totes som imprescindibles per fer-lo avançar”.

JAVIER APARICIO: “Aquesta no és una trobada per conrear la memòria, n’hi ha d’altres que ho fan, sinó per saber què està passant i veure com ho podem canalitzar”.

RÜDIGER WISCHENBART: “A vegades l’economia d’un país i la seva indústria del llibre segueixen ritmes diferents”.

IÑIGO PALAO: “El llibre ha sortit de la crisi reforçat”.

VALERIA BERGALLI: “Al 1999, quan vaig començar, era inusual que una editorial d’estructura mínima tingués un projecte ambiciós i a llarg termini. Ara hi estem més acostumats”.

MATHEW CLAYTON: “Si no vens els teus llibres per avançat no estàs maximitzant el benefici que pots obtenir amb ells”.

JOAN SALA: “La nostra norma era que no treballés amb nosaltres ningú que hagués treballat abans en el món editorial. Jutgem els llibres per la seva qualitat i per la seva possibilitat de finançament”.

JACQUES TESTARD: “El més important és la qualitat del text. És possible fer edició literària d’alta qualitat a petita escala”.

SERGI PÀMIES: “L’escriptor és la baula perduda de l’evolució editorial. És una matèria que sembla imprescindible però de la qual a molts editors els agradaria prescindir. L’obligació de l’editor és aconseguir fer-se indispensable”.

HENNING SCHOENENBERGER: “El nostre desafiament com a editors és tractar l’excés d’informació i reduir-lo de forma significativa. Per això ens plantejem publicar el primer llibre científic generat per una màquina”.

DANIEL FERNÁNDEZ: “L’edició és, juntament amb el turisme i els museus, l’últim reducte d’Europa”.

ANNE BERGMAN: “Els editors estem a favor de la llibertat d’expressió però no de penjar un llibre sencer a Internet sense demanar permís. El *copyright* no és un concepte passat de moda, sinó molt modern”.

LORENZO SILVA: “¿És possible una cultura lliure quan és gratuïta, quan qui la crea ha de pidolar als poderosos?”.

EVA GÜELL: “Coneixem el lector digital? La resposta és no. Només el coneixen les grans plataformes tecnològiques i és una informació que no comparteixen”.

ARANTZA LARRAURI: “Biblioteques i editors volen promoure la lectura, però des de perspectives diferents”.

GLORIA PÉREZ SALMERÓN: “Necessitem més inversió en biblioteques. Quant més les societats inverteixen en elles, millor surten els ciutadans i els polítics”.

PEDRO LINDSEY: “Si creus que el que funciona ara continuarà funcionant demà, és possible que et quedis pel camí”.

JAVIER ARREVOLA: “Aquells que es dediquen al *retail* a llibreries és perquè tenen vocació de llibreters i això cal preservar-ho perquè constitueix un tresor. No es pot entrar a reformar-les com un elefant a una terrisseria”.

MICHAEL BUSCH: “La nostra ambició és duplicar clients i arribar a gent que no llegeix. Aconseguir que la gent llegeixi és la forma més eficaç perquè la societat no vagi pel mal camí”.

IOLANDA BATALLÉ: “El mapa cultural del món ja no és només geogràfic, també és digital”.

JUERGEN BOSS: “A la Fira de Frankfurt no estem en el negoci de la cultura ni del llibre, sinó en el del *storytelling*, el llenguatge i el de fer que la gent es trobi. En els nostres debats intentem anar dos anys per endavant de que els tòpics del sector aflorin”.

CRISTINA FUENTES: “L’Hay és un festival ahora nacional i internacional, que posa el focus en l’autor i la seva capacitat de generar idees noves. Som una barreja de literatura i *show business*: no hi ha millor espectacle que una conversa única i irrepetible”.

MIGUEL BARRERO: “El saló Liber funciona bé en la venda de drets i ha de millorar la difusió de les seves jornades professionals i la seva presència mediàtica”.

ESPIDO FREIRE: “El gran debat dels últims anys ha estat si era possible ensenyar a escriure a algú. Avui no hi ha una altra resposta que sí”.

ANNE DAVID: “Busquem crear entre els nostres alumnes una comunitat, un sentiment de pertinença”.

GREGORIO LURI: “No hem nascut amb una predisposició nativa a la lectura. El nen que creix sense llibres presenta als quinze anys un retard d’any i mig respecte al nen que conviu amb cent llibres a casa seva. Les comunitats amb més retard escolar són les que tenen menor percentatge de lectors”.

JUAN CRUZ: “La capital del món de l’edició en espanyol és global. La FIL, per exemple, ha generat una capitalitat difusa, hi ha gent de tot arreu (...) Vostès, els editors, són poc revoltosos, els llibres han anat desapareixent dels aeroports i no hi ha hagut ni una nota de protesta”.

JOSÉ CALAFELL: “Barcelona continua sent la capital de la indústria editorial en espanyol, no entraria en si és també la capital cultural. Es compleixen dues condicions: hi ha una història que dona legitimitat, història viva que té continuïtat. I hi ha una indústria que genera tendències. Per mantenir-ho ha d’obrir-se més a un diàleg d’anada i tornada amb països com Mèxic, amb 120 milions d’habitants i un mercat creixent. Perquè a més la indústria a Amèrica Llatina és vulnerable per falta d’una llei de preu únic”.

CRISTÓBAL PERA: “Les decisions editorials es prenen aquí a Barcelona per tot Amèrica Llatina. Però la capitalitat es troba a molts llocs, al mateix Berlín, on hi ha centenars d’escriptors d’Amèrica Llatina. ¿No són les fires, com la de Guadalajara, la nova forma de capitalitat cultural? El territori és la llengua”.

SANTIAGO FERNÁNDEZ DE CALEYA: “Des de Barcelona sempre hi ha hagut una gran captació d’autors, i en el terreny dels agents no hi ha una altra ciutat. Jo sí que crec en la capitalitat de Barcelona, em sembla inqüestionable, fins i tot ara que la comunicació directa és més gran (...) La lectura en paper és la lectura genuïna. Quan Negroponte va dir al 2000 que al llibre en paper li quedaven cinc anys, no podia imaginar que en cinc anys ningú se’n recordaria de Negroponte”. ●

CLAUSURA

Daniel Fernández

“La capacitat de prescripció que té l'editor ens salvarà”

El president de CEDRO, Daniel Fernández, ha volgut retre homenatge als recentment desapareguts Enrique de Hériz, Claudio López Lamadrid i Julián Rodríguez.

Fernández insisteix que “és necessari combatre el robatori al qual és sotmesa la propietat intel·lectual”, i es felicita que el Forum Edita s'hagi consolidat com una trobada internacional. “Van dir que desapareixeríem com a sector, però el món del llibre és l'únic món de la cultura que ha estat capaç de resistir el tsunami d'Internet”.

“Darrere dels algorismes sempre hi ha interessos, i dins dels robots sempre hi ha persones. No hi ha núvols, sempre existeix un emmagatzematge físic”, ha dit Daniel Fernández, qui reivindica als editors com “una reserva del que ha estat la cultura europea”.

“És important estar integrats sense ser apocalíptics”, ha dit Daniel Fernández, qui també creu necessari fer autocrítica. “Ens hem acostumat a fer veure que l'edició és fer preparats i purés en forma de llibre. I editar és una altra cosa”.

Daniel Fernández creu que, malgrat la crisi que ha travessat el sector i a les amenaces de les noves plataformes digitals “la capacitat de prescripció que té l'editor ens salvarà”, i reivindica que llegir “és la forma natural de crear intel·ligència”. ●

Organitzen:

Máster en Edición de la
Universitat Pompeu Fabra

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Amb la participació de:

www.forumedita.com
